

Hyveet ja paheet

Hyve

Hyve on eettisesti ja moraalisesti tärkeä luonteenpiirre. Hyve oli keskeinen käsite erityisesti antiikin moraalifilosofiassa eli etiikassa. Hyveen vastakohta on pahe. Antiikki Kreikan neljä hyvettä olivat.

1.rohkeus on uskallus tehdä asioita välittämättä pelosta, kivusta, vaarasta, epävarmuudesta tai uhkailusta. "Fyysinen rohkeus" on rohkeutta kohdata fyysistä kipua, kärsimystä tai kuoleman uhkaa, kun taas "moraalinen rohkeus" on kyky toimia oikein välittämättä vastustuksesta, häpeästä, skandaalista tai vähättelystä.

2.oikeamielisyys tarkoittaa oikeamielisyyttä, sitä mikä vastaa yleistä oikeuskäsitystä. Se voi tarkoittaa niin ihmisen hyvettä kuin sosiaalisen järjestelmän tai teon ominaisuutta. Käsitettä voidaan pohtia filosofisia, moraalisia, oikeudellisia tai teologisia näkökohtia painottaen.

3.rakkaus. Kristinuskon mukaan rakkaus on uskon tärkein perusta. Matteuksen evankeliumin ja Markuksen evankeliumin mukaan Jeesus opetti rakkauden kaksoiskäskyn. Käskyssä kehoitetaan rakastamaan Jumalaa kaikesta sydäimestä, kaikesta mielestä ja kaikesta hengestä ja lähimmäistään niin kuin itseään.

4.ystävyys tarkoittaa kahden tai useamman ihmisen välistä ihmissuhdetta, jota pidetään tuttavuutta läheisempänä – tosin molemmissa on eritasoisia läheisyyttä. Ystävyyttä ja tuttavuutta ajatellaan usein saman jatkumon osina. Ystävyyttä tutkitaan sosiologian, sosiaalipsykologian, antropologian, filosofian ja zoologian menetelmin. Ystävyyssuhteista on esitetty useita tieteellisiä teorioita, kuten sosiaalinen vaihtoteoria, pääomateoria ja kiintymyssuhdeteoria.

Kristilliset hyveet koostuvat kolmesta teologisesta hyveestä ja neljästä kardinaalihyveestä. Teologiset hyveet ovat usko, toivo ja rakkaus. Kardinaali- eli päähyveet ovat urhoollisuus, oikeudenmukaisuus, viisaus ja itsehillintä eli kohtuullisuus. Usein hyveet visualisoidaan nuoriksi pitkäkaapuisiksi naisiksi, jotka taistelevat pahaa vastaan. Lisäksi on usein listattu muita hyveitä: kärsivällisyys, lempeys, nöyryys, kuuliaisuus, kestävyys, siveellinen puhtaus ja yksimielisyyys.

Pahe

pahe on eettisesti huono inhimillinen ominaisuus tai luonteenpiirre, paha taipumus tai tapa. Pahe voidaan määritellä hyveiden turmeltumisena, mikä voi tarkoittaa sitä, ettei käytä hyvettä, väärinkäyttää sitä tai käyttää liikaa. Täten Antiikin Kreikan pääpaheet olisivat.

1.pelkuruus on sitä kun pelkää jotain asiaa, esinettä tai henkilöä. Ylensä pelätään oman hengen puolesta.

2.himo tarkoittaa voimakasta halua.

3.laiskuus on yleensä sitä kun ei jaksa tehdä jotakin asiaa.

4.viha on inhon, vastenmielisyyden, antipatian tai vihamielisyyden tunne. Viha voi kohdistua toiseen henkilöön, asiaan tai ilmiöön. Usein vihalla tarkoitetaan voimakasta tai intohimoista tunnetta Vihaa pidetään kielteisenä tunteena, sillä se on pohjimmiltaan tuhoava voima ja voi johtaa väkivaltaan tai muunlaiseen aggressioon. Voimakas ja intohimoinen viha voi johtaa hallitsemattomaan käytökseen.

5.kateus on mielentila, joka merkitsee yleensä toisen paremmuuden, menestyksen tai muun sellaisen aiheuttamaa vihan, alemmuuden, mitättömyyden, huonommuuden, kykenemättömyyden, syyllisyyden tai harminsekaisen pahansuopeuden tunnetta. Kateutta esiintyy yksilöiden, ryhmien, yhteisöjen ja jopa kansojen välillä. Yksilöiden väliseen kateuteen liittyvät kohteet, joita toisella koetaan olevan enemmän tai paremmin kuin itsellä. Kateellinen vertaa itseään ja havaitsee huonommuutta, joka häiritsee hänen omaa sosiaalista elämäänsä.

Yleiskäytössä paheisiin kuuluvat muun muassa alkoholiin, tupakaan, tai huumeiden käyttö, uhkapelaaminen, vastuuntunnottomuus, pettäminen, valehtelu tai itsekkyyys.

Seitsemän kuolemansyntiä

Seitsemän kuolemansyntiä ovat varhaisessa kristillisessä opetuksessa käytetty paheiden luokitus. Ne ovat ns. pääpaheita, joista muut synnit seuraavat. Seitsemän kuolemansynnin lista tunnetaan jo Johannes Cassianuksen ja Gregorius Suuren teologiasta. Tuomas Akvinolainen lajitteli 1200-luvulla törkeimmät synnit (tai joidenkin näkemysten mukaan paheet), joihin ihminen

voi syyllistyä. Katolisen kirkon katekismus mainitsee ne "pääsynteinä, jotka kristillinen perinne on tuonut esille" ja kuten Tuomas Akvinolaisen hyve-etiikka muutoinkin, ne ovat oleellinen osa katolisen kirkon kanonisoimaa arvomaailmaa. Kuolemansynnit voitiin ymmärtää tiettyjen ihmisryhmien ja säätyjen paheiksi. Seitsemän kuolemansyntiä ovat Danten Jumalaisen näytelmän mukaan lajiteltuna pahimmasta laskevassa järjestyksessä näin:

1.Ylpeys (turhamaisuus)

2.Kateus

3.Viha

4.Laiskuus

5.Ahneus

6.Ylensyönti

7.Himo